

Exemplar imprès de les Normes ortogràfiques amb les signatures autògrafes dels membres que les van aprovar: Antoni Maria Alcover, Miquel Àngel Fargas, Antoni Rubió i Lluch, Josep Massó i Torrents, Josep Maria Bofill i Pichot, Joaquim Miret i Sans, Lluís Segalà, Frederic Clascar, Esteve Terradas, Eugeni d'Ors, Josep Carner, Josep Pijoan, Pere Corominas, Pompeu Fabra, Josep Puig i Cadafalch, Miquel dels Sants Oliver, Ramon Turró, August Pi Sunyer i Guillem Maria de Brocà. / BIBLIOTECA DE CATALUNYA

El dia que es va endreçar el català

Les 'Normes ortogràfiques' impulsades per Fabra compleixen avui un segle en un moment de reptes

Carles Geli

Antoni Rubió i Lluch i Joaquim Miret y Sans, amb la *l* grega pel mig; August Pi Sunyer, no aplicant la *ny*; Josep Maria Bofill, deixant-se la *h* final... Són algunes anècdotes (també hi ha la falsa presència de Josep Pijoan, aquells dies absent de Catalunya) que recull la signatura final per part dels màxims representants de l'Institut d'Estudis Catalans d'un dels exemplars de les Normes ortogràfiques aprovades un dia com avui de fa 100 anys i que revelen grafies que ell no s'aplicaven... emparant-se en les darreres ratlles del document: "Aquestes Normes no afecten [...]

ni els cognoms, la possible esmena dels quals és naturalment de la incumbència [sic] exclusiva de qui els porta".

L'efemèride pot semblar banal i, en canvi, la transcendència d'aquells 24 punts és tal que, en bona part, explica per què s'escriu d'aquesta manera —o el més xocant encara: per què es pot escriure avui— en català. "Arribar al consens sobre les Normes, tenir una unitat lingüística abans de la Guerra Civil, va donar al català un trunfo incalculable que va permetre a la llengua subsistir durant la clandestinitat i evitar-nos molts problemes durant la Transició", resumeix Isidor Mari

des del seu despatx de la presidència de la Secció Filològica de l'IEC. I recorda una anècdota: quan el franquisme permet el 1945 una de les primeres edicions en català, les obres completes de Verdaguier, ho autoritza... si s'utilitza el català anterior a les normes de 1913.

Com sempre a Catalunya, el consens va costar, i la sort va ser que hi hagués un geni pel mig. Es tractava de Pompeu Fabra, que entre el juliol de 1890 i el desembre de 1892 va fer servir la revista modernista *L'Avenç* com a laboratori en el qual aplicar els seus criteris lingüístics. El primer Congrés Internacional de

la Llengua Catalana, de 1906, i la creació de la Secció Filològica de l'IEC el 1911 van reforçar la necessitat d'establir una normativa lingüística comuna en uns moments en què "cada impremta i cada autor tenia les seves exigències", com recorda la introducció de les Normes...

"No va ser fàcil, tothom renuncià a coses: Fabra volia suprimir totes les *h*; i mossèn Alcover, president de la secció, també, perquè era un gegant lingüístic, però estava massa enamorat de l'exuberància de totes les variacions de la llengua catalana; Fabra en féu una sistematització moderna cabdal", diu Mari. **PASSA A LA PÀGINA 1**

VE DE LA PÀGINA 1

El resultat es va resumir en 24 punts, sorgits d'unes deliberacions amb "el sufragi favorable dels quatre quints dels membres votants de l'Institut", recull el text. Entre aquests, alguns avui de tan idiosincràtics com ara la formació dels plurals amb *e*; escriure amb *g* i no amb *j* davant de *e* i *i*; la desaparició dels dígrafs *ph*, *th*, *ch* i *rh*; de la copulativa *y*...

L'èxit de les Normes va ser notable, ajudat per la crida a fer-ne ús, a la unitat lingüística i a la disciplina que el president de la Mancomunitat, Enric Prat de la Riba, va fer des de *La Veu de Catalunya*. Publicades per *L'Avenç*, assoliren ràpidament les 10.000 còpies. Un anunci a *La Vanguardia* les oferia a les escoles i ja s'apuntava el projecte del *Diccionari ortogràfic*, que no arribà però fins al 1917, amb 40.000 entrades.

Les ferides que van provocar les Normes ortogràfiques van durar 21 anys. Els antinormistes, a l'entorn de l'Acadèmia de la Llengua Catalana refosa el 1915, amb noms de pes com ara Àngel Guimerà, Victor Català i Narcís Oller, van fer una feina de desgast notable i el 1916 van llançar una proposta alternativa, les *Regles ortogràfiques*. Fins al 1932 no es resoldrien les reticències del mateix Alcover (s'hi havia oposat després de signar-les), quan el diccionari Alcover-Moll acceptà les normes. L'últim gran obstacle cauria amb el gest dels promotors dels Jocs Florals, amb Francesc Matheu al capdavant, quan demanà a Fabra que fes el discurs inaugural de l'edició de 1934 a Barcelona.

La tasca dels antinormistes es va prolongar durant 21 anys, fins al 1934

Des de llavors fins avui, poca cosa més. "Les Normes només intervien quan l'ús de la llengua vacil·lava; són molt properes a l'ús social i, a sobre, Fabra va buscar solucions fent proves d'ús amb impremtes i consultant escriptors", exposa Mari per justificar els pocs canvis des de llavors ("potser hi hagué mentalitats rígides als anys cinquanta i seixanta, però és explicable pels moments de persecució") i els pocs que hi haurà en la nova gramàtica de l'IEC, ja redactada, i que apareixerà impresa aquest any. "Avui no hi ha inseguretats normatives amb el català i molt dels qüestionaments que es fan des de les Illes o des de València són grotescos; la situació està bastant calmada, sobretot en el sector acadèmic". Mari només es mostra dolgut per "aquesta negació de la igualtat de llengües a Espanya, França i la Unió Europea amb el català". I recorda que no hi haurà "igualtat lingüística sense un context de mercat i polític que ho acompanyi". Tan sols desitja "actuar avui amb la llengua com es va fer en els moments clau d'abans, que sortiren bé". Com ara fa un segle.